

Marek Sobiecki

Prezes Zarządu

Centrum Utylizacji Opon

Organizacji Odzysku S.A.

Realizacja zasady „poszerzonej odpowiedzialności producentów” w zakresie zagospodarowania zużytych opon.

Zasada „poszerzonej odpowiedzialności producentów” (z angielskiego Extender Responsibility Producers – ERP) narodziła się w połowie lat 90-tych w ramach OECD, jako sposób na rozwiązanie problemu najbardziej uciążliwych dla środowiska odpadów, ze względu na ich szkodliwość, ale również z uwagi na ich ilość. Uznano, że problemu takich odpadów nie da się rozwiązać bez zaangażowania producentów produktów, z których powstają później te odpady.

Zasadę tę bardzo szybko wprowadziła do swego prawodawstwa ekologicznego Unia Europejska, najpierw w zakresie opakowań, a później i innych produktów. Na mocy pierwszej dyrektywy „opakowaniowej”, z 1994 roku, na producentów opakowań i produktów w opakowaniach nałożone zostały dodatkowe obowiązki w zakresie zagospodarowania odpadów po opakowaniach oraz zapewnienia określonych poziomów ich odzysku i recyklingu.

Obecnie zasada „poszerzonej odpowiedzialności producentów” jest podstawą nowoczesnej gospodarki odpadami w Unii Europejskiej, stając się bardzo ważnym instrumentem w unijnej strategii „odpadowej” i we wszystkich tzw. dyrektywach „nowego podejścia”, obejmujących wraki samochodowe (w tym opony), zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny czy odpady po bateriach i akumulatorach.

W Polsce zasadą „poszerzonej odpowiedzialności producentów” objęto po raz pierwszy, od roku 2002, kilka produktów, poprzez ustawę z 11 maja 2001 roku o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej, zwaną potocznie ustawą „produktową”. Jednym z produktów, które ustawa objęła są nowe i używane opony samochodowe.

Wprowadzający opony na rynek krajowy, a więc producenci i importerzy opon, zostali zobowiązani do zorganizowania zbiórki zużytych opon i zapewnienia wyznaczonych poziomów odzysku i recyklingu tych odpadów.

Ustanowiony na rok 2002 wymagany poziom odzysku wynosił 25%, co oznaczało konieczność zbiórki i poddania odzyskowi ¼ masy opon nowych, wprowadzonych w tym roku na rynek krajowy (nie wyznaczono odrębnego poziomu recyklingu).

W kolejnych latach poziom ten był podnoszony (wprowadzono też wymagany poziom recyklingu), aż osiągnął docelową wysokość 75% w roku 2007. Ustalenie takiego docelowego poziomu odzysku wynikało z faktu, że zużyta opona traci nawet 20 – 25% wagi opony nowej. Stąd osiągnięcie takiego poziomu odzysku zużytych opon oznacza w praktyce, że zbierana jest i poddawana odzyskowi blisko taka sama ilość opon zużytych, jaka wprowadzana jest w danym roku na rynek krajowy ilość opon nowych.

Jako docelowy, w roku 2007, poziom recyklingu ustalono w wysokości 15%, co wynikało z prognozowanego na ten rok potencjału tej branży w Polsce. Poziomy te zostały następnie utrzymane na kolejne lata, do 31 grudnia 2014 roku.

Wysokości poziomów odzysku i recyklingu, wymagane kolejno w latach 2002-2014, przedstawiono w tabeli 1.

Tab. 1 Wymagane poziomy odzysku i recyklingu zużytych opon w Polsce w latach 2002-2014

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2014
odzysk	25%	35%	50%	60%	70%	75%	75%	75%	75%
recykling	-	-	6%	9%	12%	15%	15%	15%	15%

Nałożony prawem obowiązek może być realizowany samodzielnie przez producentów i importerów opon, bądź za pośrednictwem organizacji odzysku.

Nie osiągnięcie przez przedsiębiorców i organizacje odzysku ustalonych poziomów odzysku i recyklingu skutkuje koniecznością uiszczenia tzw. opłaty produktowej, obliczanej oddzielnie dla odzysku oraz recyklingu.

Wysokość opłaty produktowej oblicza się jako iloczyn różnicy pomiędzy wymaganym, a osiągniętym poziomem odzysku /recyklingu/ i stawki opłaty produktowej, ustalonej na dany rok kalendarzowy przez Ministra Środowiska, w rozporządzeniu wyznaczającym corocznie wysokości wszystkich stawek opłat produktowych.

Jednostkowe stawki opłaty produktowej dla poszczególnych rodzajów opon w roku 2009 przedstawiono w tab.2 (ich wysokość nie zmieniła się w stosunku do roku 2008).

Tab. 2 Jednostkowe stawki opłaty produktowej dla poszczególnych rodzajów opon w roku 2009

Rodzaj opon	Jednostkowa stawka w zł za kg
opony nowe:	
- pneumatyczne w rodzaju stosowanych w samochodach osobowych	2,18
- pneumatyczne stosowane w autobusach i samochodach ciężarowych o współczynniku obciążenia mniejszym lub równym 121	2,18
- pneumatyczne stosowane w autobusach i samochodach ciężarowych o współczynniku obciążenia większym od 121	1,09
- pneumatyczne stosowane w pojazdach i maszynach rolniczych i leśnych	0,10
- pneumatyczne stosowane w pojazdach transportu i maszynach w budownictwie i przemyśle	0,10
- pneumatyczne z bieżnikiem daszkowym lub podobnym	0,10
- pozostałe pneumatyczne, gdzie indziej nie sklasyfikowane	0,10
opony bieżnikowane:	
- bieżnikowane stosowane w samochodach osobowych	1,12

- bieżnikowane stosowane w autobusach i samochodach ciężarowych	0,56
- bieżnikowane pozostałe	0,10
opony używane nieregenerowane (niebieżnikowane):	
- używane pneumatyczne	4,08

Masę zużytych opon poddanych odzyskowi i recyklingowi ustala się na podstawie dokumentów potwierdzających odrębnie odzysk (DPO) i odrębnie recykling (DPR), które wystawiają prowadzący instalacje odzysku (recyklingu) na wniosek przekazującego odpady.

Przedsiębiorcy i organizacje odzysku zobowiązani są do złożenia sprawozdania z realizacji obowiązków i ewentualnego uiszczenia opłaty produktowej, do właściwego marszałka województwa. Opłaty te trafiają następnie do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który przeznacza je na finansowanie przedsięwzięć prowadzących do odzysku, w tym recyklingu odpadów poużytkowych z opon oraz wspieranie edukacji ekologicznej w tym zakresie.

Warszawa, luty 2009